



Sjekkliste for egenrevisjon



## 8 SVIN

© Matmerk  
Versjon 2020.5

Spørsmål som krever dokumentasjon vises med symbolet



Dersom du leverer mer enn 10 gris til slakt per år, så må du delta i Dyrevelferdsprogrammet for svin. Dette gjelder også om du har avlspurker. Er du registrert i Helsegrissystemet slipper du å gjøre sjekklister 8 svin i KSL. Leverer du færre enn 10 gris til slakt og ikke har avlspurker trenger du ikke delta i Dyrevelferdsprogrammet for svin, men du må gjøre sjekklister 8 svin når du gjennomfører din egenrevisjon i KSL.

## 8.1 SPORBARHET

### 8.1.1 Er grisene merket med et øremerke eller en lesbar tatovering?

Næringsmiddelregelverket setter strenge krav til dyr som skal brukes til mat. Et av kravene er at alle dyr som skal brukes til mat skal være identifisert på en slik måte at man vet både hvor dyrene kommer fra, og kan knytte relevant matkjedeinformasjon til det enkelte dyret. Dyrene må med andre ord være sporbare. Sporbarhet er også viktig ved bekjempelse av sykdom.

Sporbarhetssystemet omfatter:

- Øremerker – at dyrene er merket i samsvar med forskrift
- Husdyrregisteret – at rapportering til Mattilsynets Husdyrregister er utført i henhold til gjeldende frister (aktiv deltagelse i en husdyrkontroll dekker dette kravet).
- Dyreholdjournal – at dyreholdjournal er ført i henhold til forskrift

Samtlige punkter i sporbarhetssystemet må være oppfylt til enhver tid for at dyr skal regnes som sporbare.

Les mer om merking og registrering av produksjonsdyr på [mattilsynet.no](http://mattilsynet.no).

#### § Krav

Forskrift om sporbarhet av svin	Lovkrav
---------------------------------	---------



### 8.1.2 Fører du fortløpende dyreholdjournal via en husdyrkontroll eller i egen journal?

Du skal føre en dyreholdjournal (Mattilsynet kaller det også for *driftsenhetsregister*) for å kunne ha en oppdatert oversikt over hendelser i dyreholdet. Dyreholdjournalen skal være et verktøy for sporing blant annet i forbindelse med utbrudd av smittsomme dyresykdommer. Opplysningene i journalen skal oppdateres innen 1 døgn etter at en hendelse har funnet sted.

#### Dette skal du notere i journalen:

- dyreholdets identifikasjonskode (produsentnummeret ditt)
- antall avvente svin
- flytting av svin til og fra dyreholdet
- ommerking av innkjøpt svin

Dersom opplysninger om flytting av dyr blir registrert i husdyrregisteret innen 1 døgn etter at flyttingen har skjedd, behøver du ikke å føre de samme opplysningene i dyreholdjournalen. Dyreholdjournalen skal oppbevares på gården og arkiveres i minst 3 år.

#### § Krav

Forskrift om sporbarhet av svin	Lovkrav
---------------------------------	---------

## 8.2 SMITTEVERN

Svar		
Ja	Nei	Ikke aktuelt



## 8.2.1 Har du en skriftlig smittevernplan for dyreholdet ditt?

Som dyreholder plikter du å ha rutiner for smittevern nedskrevet i en smittevernplan. Den skal inneholde en plantegning over dyre- og persontrafikken på gården, den skal være tilpasset ditt dyrehold, og den skal omfatte hele driftsopplegget.

Smittevernplanen skal blant annet beskrive hvordan

- dyr tas inn og ut av dyreholdet, inkludert til og fra beite
- god dyrehelse sikres ved livdyrkjøp, inkludert mulighet for å oppstalle dyra separat
- mulig smitte fra egen og innleid arbeidskraft hindres
- persontrafikken inn og ut av dyreholdet foregår, med særlige krav til veterinærer og andre som er tilknyttet eller i mulig kontakt med andre dyrehold
- kadaver, gjødsel og avfall håndteres og hentes
- fôrhygiene, vanningsanlegg, strø, redskap og utstyr sikres
- man får tilgang på desinfeksjonsmiddel
- risikoen for å spre smitte ved krysstrafikk mellom dyr, mennesker og kjøretøy kan reduseres

Du skal sikre at alle som arbeider i dyreholdet, kjenner og følger smittevernplanen. Planen skal oppdateres årlig og legges fram når Mattilsynet ber om det.

På **ksl.no** kan du finne eksempler og hjelpemateriell for å lage din egen smittevernplan.

### § Krav

Dyrehelseforskriften	Lovkrav
----------------------	---------



## 8.2.2 Ved flytting av dyr: Er vilkåra for karenstid oppfylt, og følges dyra av en egenerklæring som bekrefter dette?

Når svin eller kameldyr flyttes fra én besetning til en annen, skal den som sender fra seg dyra, legge ved en egenerklæring som bekrefter at disse vilkåra for karenstid er oppfylt:

- Ingen dyr i avsenderbesetninga har ikke vist tegn på smittsom sykdom de siste 14 dagene før de ble flyttet.
- Dyra har oppholdt seg mer enn 30 dager i avsenderbesetninga før de ble flyttet, med unntak av dyr som er født i besetninga.
- Avsenderbesetninga har i løpet av de siste 14 dagene ikke mottatt klauvdyr fra andre besetninger, fellesbeiter eller dyreansamlinger. Dette punktet gjelder ikke for purker innenfor en purkering. Det gjelder heller ikke for svin fra besetninger som de siste 6 månedene har mottatt dyr fra bare én annen besetning, og hvor dyra har blitt transportert direkte fra avsenderen til mottakeren uten å komme i kontakt med dyr fra andre besetninger.

Egenerklæringa skal ikke være eldre enn 7 dager, og den skal oppbevares i ett år i dyreholdet som mottar dyra. Den skal legges fram når Mattilsynet ber om det.

Du kan bruke egenerklæringskjemaet fra KSL.

### Registrering i husdyrregisteret

Når svin flyttes mellom to besetninger, skal dyreholderen i mottakerbesetninga registrere opplysninger om forflytningen i husdyrregisteret innen 7 dager etter at dyra ankommer. Når svin kjøpes og selges via slakteri, vil slakteriet sørge for å registrere dette.

### § Krav

Dyrehelseforskriften	Lovkrav
Mal for egenerklæring (Matmerk)	Lovkrav

Svar		
Ja	Nei	Ikke aktuelt



### 8.2.3 Fører du besøkslogg som gir oversikt over alle som har vært på besøk i grisehuset?

Du skal føre en logg over besøkende som passerer smitteslusa. Det kan gjøres så enkelt som at du har en egen notisbok til dette plassert ved smitteslusa.

Besøksloggen gir oversikt over hvem som har vært i grisehuset, og når de har vært der. Dette gjør det lettere å spore smitten ved et sykdomsutbrudd.

### 8.2.4 Har du en smitteluse som er delt i tydelige soner, og som er innredet slik at personer kan rengjøre hender og medbrakt utstyr, og slik at de kan skifte fottøy og klær eller ta på seg overtrekkstøy?

En smitteluse er et rom i inngangspartiet til grisehuset hvor du selv og andre på gården, veterinær og andre besøkende kan skifte klær og fottøy og rengjøre hender og medbrakt utstyr. Absolutt alle som skal inn i grisehuset, skal bruke smitteslusa. Dette er nødvendig for å forhindre at smittestoffer fra miljøet rundt, eller fra andre besetninger, kommer inn i huset. Smitteslusa skal ha et markert skille mellom uren sone og ren sone.

#### § Krav

Dyrehelseforskriften	Lovkrav
----------------------	---------

### 8.2.5 Sikrer du at personer som har vært i kontakt med husdyrhold i utlandet, ikke får adgang til husdyrrom på gården før det har gått minst 48 timer.

Personer som har oppholdt seg i utlandet, skal ikke gå inn i noen rom med husdyr før de har dusjet og skiftet klær og sko. Personer som har vært i kontakt med husdyrmiljøer i andre land, for eksempel på husdyrkongresser, skal ikke gå inn i en norsk svinebesetning før det har gått minst 48 timer, og i minst 24 av disse timene må de ha oppholdt seg i Norge.

#### Reglene kan endre seg

Ved utbrudd av husdyrsykdommer i utlandet må du forholde deg til de regelendringene dette medfører.

#### § Krav

Dyrehelseforskriften	Lovkrav
----------------------	---------

### 8.2.6 Varsler du veterinær ved mistanke om smittsomme dyresykdommer?

Dyrehelsepersonell, dyreeiere og publikum spiller en viktig rolle i overvåkingen av alvorlige smittsomme dyresykdommer. Alle som avdekker eller mistenker utbrudd av alvorlige smittsomme sykdommer hos dyr (A- og B-sykdommer) hos dyr, skal varsle Mattilsynet umiddelbart på telefon 22 40 00 00.

Hvilke dyresykdommer som betegnes som A-, B- og C-sykdommer, står i *forskrift om sjukdom hos dyr*.

#### Varsle og iverksett tiltak

Som hovedregel skal du derfor umiddelbart varsle Mattilsynet, veterinær og varemottakere dersom du har mistanke om at det har brutt ut en smittsom dyresykdom som kan gi vesentlige konsekvenser for samfunnet (f.eks. munn- og klauvsyke, svinepest eller afrikansk svinepest).

I samråd med Mattilsynet og aktuelle varemottakere skal du umiddelbart iverksette nødvendige tiltak for å forebygge, redusere eller eliminere eventuelle skadevirkninger.

Mer informasjon om dyresykdommer og råd for å unngå spredning finner du på [mattilsynet.no](http://mattilsynet.no).

#### § Krav

Forskrift om sjukdom hos dyr	Lovkrav
Dyresykdommer	Lovkrav
Råd for å unngå spredning av dyresjukdommer	Bransjekrav

	Svar		
	Ja	Nei	Ikke aktuelt

### 8.2.7 Er alle som jobber i besetninga og har økt risiko for å være bærer av MRSA, testet for MRSA?

MRSA er gule stafylokokkbakterier som har blitt motstandsdyktige mot antibiotika. Bakteriene smitter mellom mennesker og dyr.

Myndighetene anbefaler at alle som skal arbeide i en svinebesetning, tester seg for MRSA.

#### Har du eller andre på gården plikt til å bruke beskyttelsesutstyr?

I noen situasjoner har man plikt til å bruke beskyttelsesutstyr. Plikten gjelder inntil man har tatt en MRSA-prøve med negativt svar, dersom man i løpet av de siste 12 månedene

- har hatt kontakt med et dyr som man visste var positiv for antibiotikaresistente bakterier, eller senere har fått vite at dyret var positivt da man hadde kontakt med det
- har besøkt eller arbeidet i en husdyrbesetning i utlandet
- har vært innlagt på helseinstitusjon, fått tannbehandling eller gjennomgått omfattende helseundersøkelse i utlandet
- har arbeidet som helsearbeider i utlandet
- har oppholdt seg på et barnehjem eller i en flyktingeleir i utlandet
- har oppholdt seg mer enn 6 uker sammenhengende i utlandet, eller
- har testet positivt for antibiotikaresistente bakterier

MRSA-prøven må være tatt i Norge.

#### Ta nødvendige forholdsregler

Personer som har fått påvist MRSA, eller som har vært utsatt for økt smitterisiko (se punktene over) og venter på prøvesvar, skal ta visse forholdsregler:

- De skal bruke beskyttelsesutstyr, det vil si **overtrekksklær**, kirurgisk **munnbind**, **engangshansker** og **hodeplagg** som beskytter mot spredning av antibiotikaresistente bakterier, når de skal ha kontakt med grisene.
- De bør dusje før de går inn i grisehuset hvis forholdene ligger til rette for det.
- De skal skifte til rent arbeidstøy hver dag.
- Arbeidstøyet deres skal vaskes ved minst 60 °C.

Dersom disse tiltakene ikke lar seg gjennomføre i praksis, bør de holde seg borte fra dyra til det er dokumentert at de er fri for MRSA.

Du finner detaljerte anbefalinger om smittebeskyttelse i svinebesetninger på [mattilsynet.no](http://mattilsynet.no). Der kan du også lese mer om testing og behandling.

#### § Krav

Forskrift om antibiotikaresistente bakterier hos svin	Lovkrav
Informasjon til personer i kontakt med husdyr	Lovkrav

Svar		
Ja	Nei	Ikke aktuelt

### 8.2.8 Har du rutiner på gården som sikrer at alle som har økt risiko for å være smittet av MRSA og har ukjent smittestatus, bruker nødvendig utstyr for smittebeskyttelse?

For å unngå at norske husdyrbesetninger blir en kilde for MRSA, ønsker Mattilsynet at alle som skal jobbe med husdyr, skal være fri for MRSA-smitte.

Alle som ikke er dokumentert fri for MRSA, må behandles som om de er smittet. I første rekke betyr det at ingen skal gå inn i grisehuset hvis ikke de har et nødvendig ærend der.

**Hvis noen likevel må gå inn i grisehuset, skal de følge disse forsiktighetsreglene:**

- De skal bruke smitteslusa inn til grisehuset.
- De bør dusje før de går inn i grisehuset hvis forholdene ligger til rette for det.
- De skal henge urene klær i uren sone, helst i et skap som bare brukes til dette.
- De må vaske hendene grundig med såpe og vann og tørke dem med papir.
- De må skifte til overtrekkstøy og skotøy som bare brukes inne hos grisene.
- De må bruke hodeplagg, engangshansker og kirurgisk munnbind.
- De må skifte til rent arbeidstøy hver dag
- Arbeidstøyet deres skal vaskes ved minst 60 °C.
- Flere råd om smittebeskyttelse finner du på [mattilsynet.no](http://mattilsynet.no).

#### § Krav

Forskrift om antibiotikaresistente bakterier hos svin	Lovkrav
---	---------



### 8.2.9 Kjøper du avlssdyr kun fra godkjente avlsbesetninger?

Avlsarbeidet i norsk svineavl drives gjennom foredlingsbesetninger, som produserer avlssdyr til formeringsbesetninger, som igjen leverer hybridpurker til bruksbesetningene (smågris- og kombinertbesetninger). Denne avlspyramiden sikrer avlsframgang og spredning av det beste avlsmaterialet nedover i pyramiden.

Avlspyramiden ivaretar også helsa til den norske grisen, ettersom dyr bare skal selges nedover i pyramiden, aldri oppover eller på tvers. Livdyrflukt på tvers av helsepyramiden bidrar til å undergrave dagens helsepyramide, som har vært og er et samarbeid mellom myndighetene og næringa, og som ble etablert for å hindre ukontrollert smittespredning.



### 8.2.10 Hvis du har en purkebesetning og kjøper smågris i tillegg til de du selv produserer: Kjøper du smågris kun fra andre godkjente avlsbesetninger?

Avlsarbeidet i norsk svineavl drives gjennom foredlingsbesetninger, som produserer avlssdyr til formeringsbesetninger, som igjen leverer hybridpurker til bruksbesetningene (smågris- og kombinertbesetninger). Denne avlspyramiden sikrer avlsframgang og spredning av det beste avlsmaterialet nedover i pyramiden.

Avlspyramiden ivaretar også helsa til den norske grisen, ettersom dyr bare skal selges nedover i pyramiden, aldri oppover eller på tvers. Livdyrflukt på tvers av helsepyramiden bidrar til å undergrave dagens helsepyramide, som har vært og er et samarbeid mellom myndighetene og næringa, og som ble etablert for å hindre ukontrollert smittespredning.

### 8.2.11 Gjennomfører du tiltak for å holde fugler og smånagere borte fra fôret?

Du skal ha rutiner for å sikre at det ikke blir overført smitte til fôret. For eksempel kan fugler, mus og rotter være bærere av salmonella.

#### § Krav

Dyrehelseforskriften	Lovkrav
----------------------	---------

## 8.3 IMPORT AV SVIN, SÆD ELLER EMBRYO

Svar		
Ja	Nei	Ikke aktuelt



### 8.3.1 Varsler du Mattilsynet og KOORIMP før du importerer dyr, rånesæd eller embryo fra utlandet, og hvis du videreselger eller overtar noe av dette?

Dersom du importerer levende dyr, sæd eller embryo, må du oppfylle offentlige krav og KOORIMPs\* tilleggskrav. Du skal kontakte KOORIMP for å varsle om import og for å få informasjon om krav om undersøkelser, tiltak og dokumentasjon. Send e-post til [koorimp@animalia.no](mailto:koorimp@animalia.no).

#### Oppfyller du ikke kravene, kan produktene dine bli trukket i pris

Hvis du ikke kan dokumentere at du oppfyller offentlige krav og KOORIMPs\* tilleggskrav, kan det medføre at varemottakeren i tråd med KSL-ordningen trekker i prisen for produktene dine, uavhengig av dyreart (såkalt KSL-trekk). Hensikten med tilleggskravene fra KOORIMP er at bønder skal redusere risikoen for å innføre smitte ved å dokumentere helsestatusen til dyr, sæd og embryo som de skal importere, og helsestatusen til besetningene disse kommer fra. KOORIMP-kravene gjelder forhold som ikke er godt nok dekket av de offentlige kravene. Særskilt gjelder de tilfeller hvor det er kjent at det finnes smitte i husdyrpopulasjonen i eksportlandet, eller hvor utbredelsen og forekomsten er usikker.

\*KOORIMP er den norske husdyrnæringens eget organ for smittebeskyttelse i forbindelse med import. Husdyrnæringen har opprettet KOORIMP for å sikre den norske husdyrhelsen etter at EØS-avtalen ga myndighetene begrenset mulighet for å stille helsekrav ved import. Mer informasjon om KOORIMP finner du på [animalia.no](http://animalia.no).



### 8.3.2 Når du importerer: Kan du dokumentere at offentlige krav er oppfylt, at dyr og avlsmateriale er undersøkt, og at tiltak er utført i samsvar med krav utarbeidet av KOORIMP?

Dersom du importerer levende dyr, sæd eller embryo, må du oppfylle offentlige krav og KOORIMPs\* tilleggskrav. Du skal kontakte KOORIMP for å varsle om import og for å få informasjon om krav om undersøkelser, tiltak og dokumentasjon. Send e-post til [koorimp@animalia.no](mailto:koorimp@animalia.no).

#### Oppfyller du ikke kravene, kan produktene dine bli trukket i pris

Hvis du ikke kan dokumentere at du oppfyller offentlige krav og KOORIMPs\* tilleggskrav, kan det medføre at varemottakeren i tråd med KSL-ordningen trekker i prisen for produktene dine, uavhengig av dyreart (såkalt KSL-trekk). Hensikten med tilleggskravene fra KOORIMP er at bønder skal redusere risikoen for å innføre smitte ved å dokumentere helsestatusen til dyr, sæd og embryo som de skal importere, og helsestatusen til besetningene disse kommer fra. KOORIMP-kravene gjelder forhold som ikke er godt nok dekket av de offentlige kravene. Særskilt gjelder de tilfeller hvor det er kjent at det finnes smitte i husdyrpopulasjonen i eksportlandet, eller hvor utbredelsen og forekomsten er usikker.

\*KOORIMP er den norske husdyrnæringens eget organ for smittebeskyttelse i forbindelse med import. Husdyrnæringen har opprettet KOORIMP for å sikre den norske husdyrhelsen etter at EØS-avtalen ga myndighetene begrenset mulighet for å stille helsekrav ved import. Mer informasjon om KOORIMP finner du på [animalia.no](http://animalia.no).



### 8.3.3 Kan du dokumentere at du har oppfylt KOORIMPs tilleggskrav ved videresalg eller overtagelse av svin som er innført fra utlandet?

Hvis du overtar eller kjøper dyr, sæd eller embryo som er innført fra utlandet, skal du kunne legge fram dokumentasjon på at KOORIMPs tilleggskrav er oppfylt i forbindelse med innførselen. Kravet til dokumentasjon er en skriftlig bekreftelse fra KOORIMP om at tilleggskravene er oppfylt i forbindelse med innførselen. Kontakt KOORIMP ([koorimp@animalia.no](mailto:koorimp@animalia.no)) dersom du har spørsmål om dette. Dersom du mangler dokumentasjon, kan det medføre at varemottakeren i tråd med KSL-ordningen trekker i prisen for produktene dine, uavhengig av dyreart (såkalt KSL-trekk).

## 8.4 HOLD AV KAMELDYR (LAMA OG ALPAKKA)

		Svar
Ja	Nei	Ikke aktuelt

#### 8.4.1 Er kameldyra (lama og alpakka) øremerket?

Regelverket krever at du øremerker lama og alpakka, og at du har en dyreholdjournal der du registrerer opplysninger om dyra. Eksotiske drøvtyggere som lama og alpakka kan utgjøre en smitterisiko for andre husdyr. De kan også være bærere av smittestoffer (bakterier, virus og parasitter) som kan smitte til mennesker (zoonoser). Mange av lamaene og alpakkaene som befinner seg i Norge nå, er importert. Kameldyr (lama og alpakka) importeres jevnlig til Norge, og mange av disse dyra holdes sammen med, eller i nærheten av, dyr som brukes til matproduksjon.

Les mer om merking, registrering og øremerking av kameldyr på [mattilsynet.no](http://mattilsynet.no).

##### § Krav

Forskrift om merking mv av lamadyr og oppdrettshjort	Lovkrav
--	---------

#### 8.4.2 Hvis du har kameldyr (lama og alpakka) som er importert, har du da dokumentasjon på at offentlige krav og anbefalinger og KOORIMPs tilleggskrav er oppfylt?

Hvis du holder eksotiske drøvtyggere som lama og alpakka og samtidig har dyr på gården som brukes til matproduksjon, må du være klar over disse reglene:

- Når du importerer dyr, må du følge alle offentlige krav og anbefalinger fra Mattilsynet. Blant annet skal dyra holdes i isolat på en forsvarlig måte etter at de har kommet til Norge. Ved import må du også følge opp og koordinere KOORIMPs tilleggskrav når det gjelder kameldyr. Merk at KOORIMP bruker betegnelsen «kamelider» framfor «kameldyr». Dette må du være oppmerksom på når du skal søke etter informasjon om disse tilleggskravene.
- Skaffer du deg importerte kameldyr fra norske dyrehold, må det finnes dokumentasjon på at alle offentlige krav og anbefalinger, og KOORIMPs tilleggskrav, ble oppfylt da dyra ble importert.

##### § Krav

Tilleggskrav levende kamelider	Bransjekrav
--------------------------------	-------------

#### 8.4.3 Melder du alvorlig sykdom og funn av selvdøde kameldyr til Mattilsynet?

Alvorlig sykdom og funn av selvdøde kameldyr skal varsles Mattilsynet. Mattilsynet anbefaler at døde kameldyr skal undersøkes av veterinær, og skal obduseres av veterinær eller ved Veterinærinstituttet.

## 8.5 HELSE OG MEDISINBRUK

#### 8.5.1 Følger du «KSL-medisinstandard»?

KSL-medisinstandard, som ble innført i 2010, er en del av KSL-standarden for husdyrproduksjonene. Medisinstandarden definerer kravene som kvalitetssystemet (KSL) stiller til husdyrprodusentene når det gjelder bruk av medisiner i besetninga. Veterinæren har ansvar for at de som skal medisinere dyr, får tilstrekkelig opplæring når det inngås medisineringssavtale. Opplæringen skal dokumenteres.

##### § Krav

KSL-medisinstandard	Bransjekrav
---------------------	-------------

Svar		
Ja	Nei	Ikke aktuelt



**8.5.2 Er det rutiner på gården som sikrer at • fôr er uten skadelige fremmedstoffer (f.eks. mykotoksiner i egenprodusert korn og fremmedlegemer i grovfôr)? • produktene gården leverer til foredling, er uten skadelige fremmedstoffer?**

**Vurder om ditt eget korn kan inneholde mykotoksiner**

Hvis du bruker egenprodusert korn til fôr, er det viktig å vurdere om kornet kan inneholde mykotoksiner. Har du mistanke om dette, må det analyseres. Ferdige fôrblandinger skal ikke inneholde mykotoksiner utover Mattilsynets anbefalte grenseverdier.

**Dyr som har fått medisinbehandling, må merkes**

Skal du bruke reseptpliktige legemidler, må det være basert på en diagnose stilt av en veterinær. Dyr (individ eller bunge) som er behandlet med medisiner, må merkes slik at alle som steller dyra, har god kjennskap til hvilke individer som er behandlet, og hvilke tilbakeholdelsesfrister som gjelder for disse.

**§ Krav**

Matloven	Lovkrav
----------	---------

**8.5.3 Veterinæren skal rapportere alle behandlinger. Rapporterer du alle egenbehandlinger, slik at slakteriet har tilgang til matkjedeinformasjon fra besetninga di 24 timer før slakting?**

Slakteriet skal ha tilgang på matkjedeinformasjon fra besetninga 24 timer før slakting for å kunne planlegge slakting og kjøttkontroll. Opplysninger om besetninga og om helsetilstanden til de aktuelle dyra er sentral matkjedeinformasjon. Som dyreeier har du formelt ansvaret for å skaffe denne informasjonen, men dataflyten i husdyrnæringa er bygd opp slik at slakteriet har tilgang på relevant informasjon også fra andre kilder.

**Slik oppfyller du kravet**

Du oppfyller kravet om å gi informasjon om besetninga hvis disse rutinene blir fulgt:

- Du melder alltid fra til Mattilsynet når du har mistanke om alvorlig smittsom dyresykdom.
- Den praktiserende veterinæren rapporterer alle behandlinger i besetninga gjennom Dyrehelseportalen.
- Når du behandler dyr med reseptpliktige preparater, for eksempel ved parasittbehandling, rapporterer du dette fortløpende gjennom den aktuelle husdyrkontrollen eller direkte i Dyrehelseportalen.
- Du rapporterer andre helsetilstander som kan ha betydning for slakting og transport, som brokk, halthet, speneskade m.m., gjennom husdyrkontrollen eller Dyrehelseportalen i rimelig tid før slakting.

Dersom veterinæren ikke rapporterer alle behandlinger (jf. det andre punktet over), må han/hun endre rapporteringsrutinene sine, eller du som produsent må sørge for å rapportere alle helsehendelser som innebærer veterinærbehandling, løpende gjennom husdyrkontrollen eller selv gjøre dette i Dyrehelseportalen.

**§ Krav**

Animaliehygieneforskriften	Lovkrav
----------------------------	---------

Svar		
Ja	Nei	Ikke aktuelt



### 8.5.4 Fører du helsejournal (helsekort) for besetninga?

Som dyreholder skal du sikre at det føres en oppdatert journal med nødvendige individuelle og kollektive helseopplysninger om

- sykdommer og skader hos dyra og mulige årsaker
- behandlingen av sykdommer og skader hos dyra
- det forebyggende helsearbeidet i dyreholdet
- døde dyr og mulige dødsårsaker
- avliving av dyr og årsaken til avlivinga

Ta med opplysninger som diagnose, dato, type og mengde av medisin/preparat/parasittmiddel og slaktefrist. Dette gjelder også når du gjennomfører behandlingen selv. Forebyggende helsearbeid kan for eksempel være vaksinasjon.

Dokumentasjonen skal være tilgjengelig i minst fem år etter at dyret har dødd. Hvis dyr flyttes fra din gård til andre dyrehold, skal helseopplysningene følge dyra. Det skal oppbevares en kopi i avsenderbesetninga i fem år.

#### § Krav

Dyrehelseforskriften	Lovkrav
----------------------	---------

### 8.5.5 Rapporterer du helseopplysningene inn til en husdyrkontroll?



### 8.5.6 Arkiverer du analyseresultater og obduksjonsrapporter?

Du skal arkivere følgende:

- analyseresultater fra laboratorier
- rapporter fra Mattilsynet
- eventuelle obduksjonsrapporter fra veterinær
- sykdomsregistreringer fra slakteriet

#### § Krav

Dyrehelseforskriften	Lovkrav
----------------------	---------

## 8.6 KADAVERHÅNDBLING

Svar		
Ja	Nei	Ikke aktuelt

### 8.6.1 Oppbevarer du kadaver midlertidig på en tilfredsstillende måte med tanke på smitte, lukt og synlighet?

Døde dyr gir fare for smittespredning og forurensning. Dette gjelder med tanke på både andre dyr, mennesker, mat og vann. Hvis du må oppbevare kadaver fram til Biosirk (tidligere Norsk Protein) kommer og henter dem, må du sørge for at det ikke fører til forurensning eller til at åtseldyr kommer til kadavrene.

Leveringsvilkår fra Biosirk:

- Kadaver skal ikke pakkes inn eller tildekkes med plast. Plasser kadaver på en skyggefull plass. Kadaver kan skjermes med trepaller eller lignende, men husk god lufting.
- Kadaver skal ligge på et fast underlag av tre eller betong hvor det er enkel adkomst med kadaverbilen. Kadaver som er forurenset med sand, stein og jord vil ikke bli hentet.
- Øremerker fjernes før henting på alle dyr som ikke skal prøvetas. La det sitte minst ett merke igjen på prøvedyr.
- Enkeltlam, -kje og -smågris vil ikke bli prioritert hentet. Biosirk henstiller til at leverandører av lam, kje og smågris samler dette opp i en fryser til en større mengde før levering til oss.
- Alt av fremmedlegemer (for eksempel hestesko) skal fjernes.

#### § Krav

Dyrehelseforskriften	Lovkrav
----------------------	---------

### 8.6.2 Leverer du kadaver til godkjent mottak?

Ifølge *animaliebiproduktforskriften* er det generelt ikke tillatt å grave ned kadaver, men § 20 åpner for unntak i spesifiserte «fjerntliggende områder». Her er nedgraving tillatt hvis man melder fra til Mattilsynet og de godkjenner det.

#### § Krav

Animaliebiproduktforskriften	Lovkrav
------------------------------	---------

## 8.7 FØR OG VANN

Svar		
Ja	Nei	Ikke aktuelt

### 8.7.1 Hvis du bruker rene tilsetningsstoffer og/eller premikser når du blander fôr på gården: Er du registrert hos Mattilsynet som fôrprodusent?

Dersom du bruker premiks\*) og/eller rene tilsetningsstoffer (for eksempel sink og maursyre) når du blander fôr på gården, regnes du som fôrprodusent. Gårdsblanderiet skal da blant annet registrere seg særskilt hos Mattilsynet og utføre en fareanalyse (HACCP) knyttet til produksjonen.

Du må ikke bruke premiks og tilsetningsstoffer utover de grenseverdiene som gjelder for fôrblendingen. Det er heller ikke tillatt å bruke sink i mengder som gir medisinsk virkning.

Du kan også bruke en kraftfôrblending eller vitamin- og mineralfôrblendinger tilpasset de andre ingrediensene. Denne blandingen skal være merket «tilskuddsfôr» og er ikke en premiks.

Hvis du bruker fiskemel i fôrblendingene, trenger du ikke særskilt godkjenning til å blande fôr selv dersom du

1. er registrert av Mattilsynet
2. ikke holder drøvtyggere
3. bare bruker fôret i egen virksomhet, og
4. fôret med fiskemel ikke overstiger 50 prosent råprotein

\*) Premiks er en blanding med høy konsentrasjon av tilsetningsstoffer, og skal være merket «premiiks».

#### § Krav

Forskrift om fôrhygiene	Lovkrav
-------------------------	---------

### 8.7.2 Kontrolleres drikkekar, nipler og annet drikkeutstyr daglig, slik at dyra har god tilgang på vann?

Fôr og vann skal bidra til god helse og velferd for dyra. Mengden skal være tilpasset etter dyras alder, vekt og fysiologiske og atferdsmessige behov.

Dyra skal ha tilgang på nok vann av god kvalitet. Du må sørge for at vannautomater, drikkekar, nipler og liknende blir kontrollert daglig, for å sikre at det fungerer og gir dyra det vannet de trenger.

#### § Krav

Forskrift om hold av svin	Lovkrav
---------------------------	---------

### 8.7.3 Har purker, ungpurker og råner tilgang på nok fôr med høyt fiberinnhold?

Svin som ikke har fri tilgang på fôr, skal ha tilgang på fôr med høyt fiberinnhold som kan gi metthetsfølelse og tilfredsstillende behovet for tygging.

#### Bruker du importert grovfôr?

Det er alltid en risiko for at det kan følge smitte med grovfôr som innføres fra utlandet, og vi oppfordrer deg til å først og fremst bruke norsk fôr. Dersom dette ikke lar seg gjøre, er det viktig at du vet at alle som skal innføre fôr og kjøpe eller selge fôr fra utlandet, har ansvaret for å sikre at fôret er trygt. Mer informasjon om innføring, kjøp og salg av importert grovfôr finner du på [mattilsynet.no](http://mattilsynet.no).

#### § Krav

Forskrift om hold av svin	Lovkrav
---------------------------	---------

Svar		
Ja	Nei	Ikke aktuelt

### 8.7.4 Tar du vare på fôrprøver og varedeklarasjon/fôrseddel for innkjøpt kraftfôr?

Lagre fôrprøvene så lenge de kan ha betydning for produksjonsresultat og produktkvalitet. Prøvene kan være viktige hvis du skal reklamere på en fôrleveranse. Dersom du velger å la fôrleverandøren oppbevare fôrprøvene, behøver du ikke samtidig å oppbevare fôrprøver på gården. Hvis du kjøper kraftfôr, må du senere kunne dokumentere kjøpet med dato for leveranse, transportør (når dette ikke er deg selv) og varedeklarasjon/fôrseddel. Regnskapsbilag er tilstrekkelig dokumentasjon av dato for leveranse og transportør. Varedeklarasjonen/fôrseddelen skal du ta vare på så lenge fôrprøven lagres.



### 8.7.5 Har du dokumentasjon knyttet til bruk av alternative fôrmidler?

Du kan bruke visse matvarer som fôr så lenge de ikke inneholder kjøtt eller fisk. Det kan være frukt og grønt, korn, myse eller melk som er pasteurisert og syrnet til en pH-verdi under 7, bakervarer og liknende. Alt fôr skal være uten emballasje før du gir det til dyrene.

Du må dokumentere hvem fôrmidlene kommer fra, hva du har kjøpt, næringsinnhold og når midlene er brukt. Hvis fôrmidlene brukes i en fôrblending må sammensetningen dokumenteres.

#### Leverandøren skal være registrert hos Mattilsynet

Alle som leverer restprodukter til fôr, for eksempel bakerier, bryggerier og meierier, skal være registrert som fôrvirksomhet hos Mattilsynet. Leverandøren skal kunne legge fram kvittering på at han er registrert hos Mattilsynet. Dette kan du også sjekke på [mattilsynet.no](http://mattilsynet.no). Der er det en oversikt over alle registrerte leverandører.

#### § Krav

Forskrift om fôrhygiene	Lovkrav
Mattilsynets oversikt over godkjente virksomheter	Lovkrav

## 8.8 OPPSTALLING, STELL OG RENHOLD AV DYR

### 8.8.1 Har du oppstallet dyra i samsvar med forskrift om hold av svin?

*Forskrift om hold av svin* inneholder flere krav til oppstalling. Her gjengir vi noen av dem:

- Svin skal ha adgang til en bekvem, tørr, ren og trekkfri liggeplass med passe temperatur.
- Svin skal ha separat liggeplass og gjødselplass. Det skal være tett gulv, djupstrø eller talle på liggeplassen.
- Svin skal normalt ikke fikseres. Eventuell fiksering i forbindelse med grising skal avgrenses til grisingstidspunktet og inntil 1 uke etter dette.

#### § Krav

Veileder for hold av svin	Lovkrav
Forskrift om hold av svin	Lovkrav

### 8.8.2 Blir syke og skadde dyr, og purker som skal grise, skjermet fra andre dyr?

Dersom du har dyr som er syke eller skadde, eller purker som skal grise, skal du isolere dem på et egnet sted med tørr og myk liggeplass. Det skal være sykebinger tilgjengelig i svinebesetninga. Rådfør deg med en veterinær når det trengs. Dersom det fører til unødig lidelse for et sykt dyr å leve videre, skal det avlives.

#### § Krav

Forskrift om hold av svin	Lovkrav
---------------------------	---------

Svar		
Ja	Nei	Ikke aktuelt

### 8.8.3 Er det god nok ventilasjon, slik at det er et tilfredsstillende klima i dyrerommet gjennom hele året?

Det er en rekke krav du må oppfylle for å sikre at dyra har et godt inneklima:

- Temperaturen og luftfuktigheten skal reguleres etter dyras behov.
- Alle dyrerom skal ha et ventilasjonssystem som sikrer tilstrekkelig utskifting av luft.
- Gasser i uheldige konsentrasjoner skal ikke komme inn i eller oppstå i rom hvor det er dyr.
- Ved omrøring og utkjøring av gjødsel skal det være rutiner som sikrer at det ikke oppstår fare for at dyr eller mennesker blir forgiftet av gjødselgass.
- Støv og annen luftforurensning skal holdes på et akseptabelt nivå.
- Ventilasjonsanlegget skal være konstruert slik at det ikke sprer branngasser.
- Mekaniske ventilasjonsanlegg skal være tilkoblet en alarm som varsler om ventilasjonssvikt, og alarmsystemet skal testes jevnlig.

#### § Krav

Forskrift om hold av svin	Lovkrav
---------------------------	---------

### 8.8.4 Har dyra nok rotemateriale?

Svin skal til enhver tid ha tilgang til en tilstrekkelig mengde materiale som de kan undersøke, rote i og aktivisere seg med. Les mer i *Veileder for tildeling av aktivitets- og rotemateriale for gris* på [mattilsynet.no](http://mattilsynet.no).

#### Bruker du importert grovfôr som rotemateriale?

Det er alltid en risiko for at det kan følge smitte med grovfôr som innføres fra utlandet, og vi oppfordrer deg til å først og fremst bruke norsk fôr. Dersom dette ikke lar seg gjøre, er det viktig at du vet at alle som skal innføre fôr og kjøpe eller selge fôr fra utlandet, har ansvaret for å sikre at fôret er trygt. Mer informasjon om innføring, kjøp og salg av importert grovfôr finner du på [mattilsynet.no](http://mattilsynet.no).

#### § Krav

Forskrift om hold av svin	Lovkrav
Veileder om tildeling av aktivitets- og rotemateriale til gris	Lovkrav

## 8.9 RENHOLD OG HYGIENE I FJØS, FÔRRUM OG LAGERROM

### 8.9.1 Rengjør du smittesluse, fôrrom og husdyrrom regelmessig?

Smitteslusa, fôrrommet og materialene og innredningen i tilholdsrommet for dyra skal kunne rengjøres. Du må holde rommene ryddige og rene, og desinfisere dem ved behov. Det skal være godt renhold i alle husdyrrom, slik at arbeidsmiljøet blir godt og smittepresset reduseres.

#### § Krav

Dyrehelseforskriften	Lovkrav
Forskrift om velferd for produksjonsdyr	Lovkrav

### 8.9.2 Når du bruker desinfeksjonsmiddel, noterer du hvilket middel du har brukt, og datoen for når du har brukt det?

Når du bruker desinfeksjonsmiddel, skal du dokumentere hvilket middel som er brukt, og datoen da det ble brukt.

#### § Krav

Dyrehelseforskriften	Lovkrav
----------------------	---------

Svar		
Ja	Nei	Ikke aktuelt